

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 24.7.2009
KOM(2009) 400 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Säästva arengu kaasamine ELi poliitikavaldkondadesse:
Euroopa Liidu säästva arengu strateegia läbivaatamine 2009. aastal**

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Säästva arengu kaasamine ELi poliitikavaldkondadesse: Euroopa Liidu säästva arengu strateegia läbivaatamine 2009. aastal

1. SISSEJUHATUS

Säästev areng on asutamislepingus sätestatud Euroopa Liidu pikaajalise üldeesmärgina. 2006. aastal läbivaadatud Euroopa Liidu säästva arengu strateegia seab raamid pikaajalisele nägemusele säästvast arengust, kus majanduskasv, sotsiaalne ühtekuuluvus ja keskkonnakaitse käivad käsikäes ja toetavad üksteist vastastikku.

Viimastel aastatel on Euroopa Liit kaasanud säästva arengu eesmärgi paljudesse erinevatesse poliitikavaldkondadesse. Eelkõige on EL võtnud rahvusvahelise juhtrolli võitluses kliimamuutusega ja teinud endale ülesandeks edendada vähem CO₂-heiteid tekitavat, teadmispõhist ja ressursitõhusat majandust. Hoolimata mitmetest positiivsetest muutustest püsivad mitmes poliitikavaldkonnas mittedäästvad suundumused siiski aastaid. Nõudlus loodusvarade järele on kiiresti kasvanud ja ületab pikemas perspektiivis Maa võimalused. Bioloogiline mitmekesisus on kogu maailmas vähenemas ja terved ökosüsteemid on üha enam surve all. Transpordi energiatarbimine kasvab jätkuvalt. Vaesus maailmas püsib; aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks tuleb teha suurmaid jõupingutusi.

Praegune majandus- ja finantskriis on näidanud, et säästvus on oluline ka meie finantssüsteemide ja majanduse kui terviku jaoks. Kriis kahjustab kõiki majandussektoreid, majapidamisi, ettevõtteid ja töökohti. Viimased andmed näitavad, et olukord ELi tööturul üha halveneb majanduskriisi mõjul. Tööpuudus kasvab, vabade töökohtade arv kahaneb endiselt ja ettevõtted annavad jätkuvalt teada ulatuslikust töökohtade arvu vähendamisest eri sektorites. Kõige rohkem kannatab selle tulemusena tööjõu kõige haavatavam osa.

Vastusena majandus- ja finantskriisile on EL ja liikmesriigid võtnud meetmeid finantssüsteemi reformimiseks, reaalmajanduse toetamiseks, tööhõive edendamiseks ja maailmajanduse taastumisele kaasaaitamiseks. 2008. aasta novembris algatas komisjon olulise, majanduskasvu ja tööhõive suurendamisele suunatud majanduse elavdamise kava¹. Majanduse elavdamise kava hõlmab endas meetmeid nõudluse suurendamiseks, usalduse taastamiseks ning tööhõive ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamiseks. Samuti sisaldab see ettepanekuid arukaks investeerimiseks tulevikus vajatavatesse oskustesse ja uuenduslikku tehnoloogiasse, mis aitaksid saavutada pikemas perspektiivis suurema majanduskasvu ja kestva jõukuse.

Äärmiselt oluline on, et reaalmajanduse toetamiseks ja praeguse kriisi sotsiaalse mõju vähendamiseks võetavad meetmed oleksid kooskõlas pikaajaliste säästva arengu eesmärkidega. EL peaks kasutama kriisi kui võimalust võtta vaatluse alla rahaliselt ja

¹ Euroopa majanduse taastamise kava, KOM(2008) 800, 26.11.2008; Euroopa majanduse elavdamine, KOM(2009) 114, 4.3.2009; tööhõivet käsitlev teatis, KOM(2009) 257, 3.6.2009; ja teatis „Ühtekuuluvuspoliitika: investeerimine reaalmajandusse“, KOM(2008) 876, 16.12.2008.

ökoloogiliselt säästva arengu küsimused, areneda dünaamiliseks, vähem CO₂-heiteid tekitavaks, ressursitõhusaks, teadmistepõhiseks ja suure sotsiaalse kaasatusega ühiskonnaks ning edendada seda lähenemisviisi kogu maailmas. Majanduse elavdamise kava ja sellele tuginevad riiklikud kavad sisaldavad juba mitut seda eesmärki toetavat algatust. Tööd kriisist ülesaamiseks tehakse juba praegu, eelkõige Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia raames, seades rõhuasetuse loodussäästlikule majanduskasvule. Lühiajalises perspektiivis aitavad „rohelised” meetmed kaasa majanduse elavdamisele ja töökohtade loomisele. Keskpikas ja pikaajalises perspektiivis stimuleerivad need ka uusi tehnoloogiaid ning vähendavad inimtegevuse mõju kliimamuutusele, loodusvarade ammendumisele ja ökosüsteemide kahjustumisele.

2007. aasta detsembris palus ülemkogu komisjonil esitada 2009. aasta juuniks teise arenguaruande² ELi säästva arengu strateegia kohta. Käesolev läbivaatamine toimub vastusena ülemkogu soovile.

Käesoleva läbivaatamise täienduseks avaldab Eurostat 2009. aasta lõpuks ELi säästva arengu strateegia seirearuande, milles mõõdetakse edusamme kvantitatiivsete näitajate alusel.

2. SÄÄSTVA ARENGU ROLLI SUURENEMINE ELI POLIITIKA KUJUNDAMISES

EL on viimastel aastatel näidanud, et ta on seadnud säästva arengu endale selgelt eesmärgiks; samuti on EL kaasanud säästva arengu mõõtme edukalt paljudesse poliitikavaldkondadesse. ELi kliimamuutuse- ja energeetikapoliitika annavad tunnistust mõjust, mida säästva arengu strateegia on avaldanud poliitilisele prioriteetidele. EL on alustanud säästva arengu mõõtme kaasamist ka paljudesse muudesse poliitikavaldkondadesse.

ELi parema õigusloome tegevuskava on aidanud kaasa poliitikavaldkondade eesmärkide kooskõlastamisele ja poliitiliste otsuste kulutasuvuse parandamisele. See on saavutatud ELi õigusaktide lihtsustamise ja halduskoorma vähendamisega. Eelkõige tuleb rõhutada ka mõjuhinnangu rolli. Komisjoni mõjuhinnangute süsteem aitab säästvale arengule kaasa seeläbi, et selle raames hinnatakse integreeritud lähenemisviisi abil uute õigusakti ettepanekute või poliitiliste ettepanekute võimalikku mõju majandusele, sotsiaalpoliitikale ja keskkonnale.

Komisjoni muudetud sotsiaalmeetmete kavas esitleti integreeritud ja terviklikku lähenemisviisi ja mitut poliitilist algatust, mis hõlmasid eri poliitikavaldkondi³. Muudetud sotsiaalmeetmete kavas rõhutati tähtsust, mida komisjon omistab Euroopa ühiskonna säästvale arengule, ja anti teada „SKPst kaugemale minevate“ heaolu eesmärkide väljatöötamisest.

Tööhõive suunised on osa Euroopa tööhõivestrateegiast ja kujutavad endast raamistikku, mille raames saab välja töötada ja rakendada säästva arengu strateegia eesmärkidega kooskõlas olevaid meetmeid. Näiteks toetab EL struktuurifondide kaudu liikmesriike nende jõupingutustes edendada vähem CO₂-heiteid tekitavat ja ressursitõhusa majandust. Vähem CO₂-heiteid tekitava majanduse edasiarendamine on ka oluline tegur, mis aitab viia ELi majanduse taastumisele.

² Esimene arenguaruanne võeti vastu 2007. aasta oktoobris: KOM(2007) 642 ja SEK(2007) 1416.

³ KOM(2008) 412, 2.7.2008.

Ettevõtete sotsiaalse vastutuse algatus pakub ettevõtjatele võimalust ühendada majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnakaitse eesmärgid. Euroopa ettevõtete kaasamineku korral kõnealuse algatusega suureneb Euroopa suutlikkus säästvalt areneda. Komisjon ja paljud ELi liikmesriigid on intensiivistanud oma jõupingutusi ettevõtete sotsiaalse vastutuse algatuse kasutuselevõtu edendamiseks, pannes rõhku sidusrühmade vahelisele dialoogile.

EL on teinud edusamme ka ettevõtete sotsiaalse vastutuse algatuse kaasamisel välispoliitikasse näiteks vabakaubanduslepingute ettevalmistamise käigus koostatavates jätkusuutlikkuse mõjuhinnaangutes ja kliimamuutusega seonduvas töös.

Ka liikmesriigid töötavad välja uuenduslikke lahendusi, mis on säästva arengu tegevuskava seisukohast asjakohased. Riigi poliitiliste valikute hindamisel on üha levinumaks muutunud nn süsinikdioksiidi varihindade (*shadow carbon prices*) kasutamine kasvuhoonegaaside heidete sotsiaalse kulu kajastamiseks. Prantsusmaa on 2007.-2013. aasta ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamisel võtnud endale kohustuseks teha süsinikdioksiidiheidete seisukohast neutraalseid investeeringuid. Teine näide on süsinikdioksiidi kvootide eraldamine ministeeriumidele Ühendkuningriigis. Edusamme on tehtud süsinikdioksiidi heidete kohta arvestuse pidamises ettevõtetes. Samuti on mitmes liikmesriigis tehtud testimised näidanud, et arukate elektriarvestite kasutamine võib vähendada energiatarbimist kuni 10 %. Mõned liikmesriigid on välja töötanud uued energiaauditi süsteemid, mis hõlmavad rahalist toetust ja on aidanud märkimisväärselt vähendada ehitussektori energiatarbimist. Prantsusmaa keskkonnapöörum *Grenelle Environnement* tõi kokku valitsuse, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna esindajad, kelle vahel toimus kõrgetasemeline arutelu uute säästva arengu meetmete üle.

3. EL-I SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIAGA SEoses POLIITIKAVALDKONDADES TEHTUD EDUSAMMUD

Käesolevas jaos antakse ülevaade edusammudest, mis on ELi tasandil tehtud seitsmes peamises valdkonnas ja valdkondadevahelistes küsimustes pärast eelmist, 2007. aasta oktoobris koostatud aruannet. Eesmärk ei ole esitada täielikku loetelu kõigist võetud meetmetest, vaid välja tuua üksnes iga valdkonna peamised algatused. Kohapeal tehtud edusammudele heidetakse rohkem valgust ELi säästva arengu näitajaid käsitlevas Eurostati aruandes, mis avaldatakse 2009. aasta sügisel. Mõned nimetatud aruande esialgsed tulemused⁴ on aga juba kaasatud käesolevasse aruandesse.

Kliimamuutus ja puhas energia

Kuigi ELi kasvuhoonegaaside heited ajavahemikus 2000–2004 kasvasid, on viimase kolme aasta suundumus olnud soodne ja EL püsib Kyoto protokollis raames võetud eesmärgi saavutamisel ajakavas. Kui üleilmset kliimamuutuste poliitikat aga ei kohaldata piisavalt kiiresti, siis ületavad üleilmsed kasvuhoonegaaside heitkogused 2020. aastaks 1990. aasta taset vähemalt 60 % võrra⁵. Kuigi taastuvenergia osakaal sisemaises energia kogutarbimises on alates 2002. aastast kiiremini kasvama hakanud, jääb see 2010. aastaks seatud eesmärgist (12 %) ikka veel kaugele.

⁴ Eurostati andmed säästva arengu näitajate kohta hõlmavad üldjuhul aastaid 2000–2007.

⁵ Komisjoni talituste töödokument, mis on lisatud teatisele „Üldaluslik kliimakokkulepe – eesmärk Kopenhaagenis”, SEK(2009) 101.

EL on viimastel aastatel olnud kliimamuutuse vastase võitluse esirinnas. 2008. aasta detsembris leppis ELi seadusandja kokku kliima- ja energiapaketi,⁶ milles seatakse ELile ambitsioonikad eesmärgid. EL võttis endale ühepoolselt kohustuseks vähendada 2020. aastaks oma heitkoguste kogumahtu 1990. aasta tasemega võrreldes 20 % võrra ning tõsta seda eesmärki heitkoguste vähendamiseni 30 % võrra juhul, kui 2009. aasta detsembris sõlmitakse Kopenhaagenis ulatuslik rahvusvaheline kliimamuutusi käsitlev kokkulepe. Samuti seadis EL endale eesmärgiks suurendada taastuvenergia osakaalu energiatarbimises 2020. aastaks 20 %-ni. Paketi raames muudeti ELi kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi direktiivi⁷ ning võeti vastu süsinikdioksiidi kogumist ja säilitamist käsitlev direktiiv⁸ ja taastuvaid energiaallikaid käsitlev direktiiv⁹. Energiatõhususe pakett tõhustab ehitiste¹⁰ ja energiat tarbivate toodete¹¹ energiatõhusust käsitlevaid peamisi õigusakte. Täiendav energiasääst nähakse ette ökodisaini direktiivi¹² kohaldamisala laiendamisega energiamõjuga toodetele kooskõlas säästva tarbimise ja tootmise ning säästva tööstuspoliitika tegevuskavaga¹³. Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) käsitlevaid eeskirjasid on muudetud,¹⁴ et toetada elamumajandussektori säästvat energiakasutust, mis annab tõuke täiendavateks investeeringuteks sellesse sektorisse. Euroopa energiatehnoloogia strateegiline kava¹⁵ (SET-kava) kiirendab kulutasuvate väheste süsinikdioksiidiheitega tootmismenetluste väljatöötamist ja kasutuselevõttu. Samuti võeti 2009. aastal vastu teatis info- ja sidetehnoloogia aktiveerimise kohta energiatõhususe parandamiseks¹⁶.

Majanduskriisi silmas pidades oli kliima- ja energiapaketi suhtes kokkuleppe saavutamine oluline saavutus, mis võimaldab ELil märkimisväärselt panustada jõupingutustesse, mida tehakse ulatusliku kliimamuutusi käsitleva kokkuleppe saavutamiseks Kopenhaagenis. Siiski moodustavad ELi kasvuhoonegaaside heited üksnes piiratud osa kogu maailma heidetest. Kuigi EL on Kyoto protokollist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist käsitlevate eesmärkide saavutamisel ajakavast kinni pidanud, on üleilmsed CO₂-heidet praegu 40 % suuremad kui 1990. aastal, mis on Kyoto võrdlusaastaks¹⁷. Prognooside kohaselt tuleb selleks, et maailma keskmise õhutemperatuuri tõus ei ületaks 2 °C võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega, vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid kogu maailmas selliselt, et need oleksid 2050. aastaks alla 50 % 1990. aasta tasemest¹⁸. Edu saavutamine rahvusvahelistel kliimamuutusi käsitlevatel läbirääkimistel Kopenhaagenis on võtmetähtsusega pikaajalise säästva tuleviku kindlustamiseks meie planeedil.

Kliimamuutustega kohanemist käsitlevas valges raamatus¹⁹ on seatud raamistik ELi haavatavuse vähendamiseks kliimamuutuse mõjude suhtes. Raamistiku keskpunktis on kliimamuutusega kohanemise kaasamine olulisematesse ELi poliitikavaldkondadesse ja

⁶ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm

⁷ Direktiiv 2009/29/EÜ (ELT L 140, 5.6.2009, lk 63).

⁸ Direktiiv 2009/31/EÜ (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114).

⁹ Direktiiv 2009/28/EÜ (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16).

¹⁰ KOM(2008) 780, 13.11.2008.

¹¹ KOM(2008) 778, 13.11.2008.

¹² KOM(2008) 399, 16.7.2008.

¹³ KOM(2008) 397, 16.7.2008.

¹⁴ Määrus (EÜ) nr 397/2009 (ELT L 126, 21.5.2009, lk 3).

¹⁵ KOM(2007) 723, 22.11.2007.

¹⁶ KOM(2009) 111, 12.3.2009.

¹⁷ Ühendkuningriigi säästva arengu komisjoni (UK Sustainable Commission) 2009. aasta väljaanne „*Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy*”.

¹⁸ Ulatuslik kliimakokkulepe – eesmärk Kopenhaagenis, KOM(2009) 39, 28.1.2009.

¹⁹ Valge raamat - Kliimamuutustega kohanemine: Euroopa tegevusraamistik, KOM(2009) 147, 1.4.2009.

asjaomastesse poliitikameetmetesse, teadmistebaasi loomine ning rahvusvahelise koostöö tihendamine.

Säästev transport

Kuigi SKP kasv on ületanud transpordisektori energiatarbimise kasvu, kasvavad transpordisektori energiatarbimine ja kasvuhoonegaaside heited endiselt. Kui reisijateveos on näha märke transpordimahtude ja majanduskasvu vahelise seose nõrgenemisest, siis kaubaveod on kasvanud SKPst kiiremini. Transpordi põhjustatud müra ja õhusaaste on endiselt kogu ELis suured probleemid, millel on ka rasked tagajärjed inimeste tervisele.

Kliima- ja energiapaketi²⁰ raames võttis EL endale kohustuse hankida 2020. aastaks 10 % oma transpordi tarbitavast kütusest taastuvatest energiaallikatest (sh biokütused, taastuvatest energiaallikatest toodetud elekter ja vesinik). Selle eesmärgiga kaasnevad biokütuste jaoks ette nähtud siduvad säästva arengu kriteeriumid, mis on sätestatud taastuvenergia direktiivis²¹ ja kütusekvaliteedi direktiivis²².

Üheks tähtsamaks edusammuks ELi poliitikas on keskkonnasõbraliku transpordi pakett, milles käsitletakse keskkonnahoidlikku transporti,²³ väliskulude sisestamist²⁴ ja raudteemüra vähendamist²⁵. Samuti hõlmas see ettepanekut raskete kaubaveokite väliskulude arvessevõtmiseks²⁶. 2009. aasta aprilli võeti vastu määrus, millega kehtestatakse uutele sõiduautodele kohustuslikud süsinikdioksiidi heitenormid²⁷.

Täiendavateks saavutusteks on keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maanteeõidukite edendamist käsitleva direktiivi²⁸ ja intelligentsete transpordisüsteemide kasutuselevõtu tegevuskava²⁹ vastuvõtmine ning linnalist liikumiskeskonda käsitleva rohelise raamatu uued järeelmeetmed. Lisaks jõuti kokkuleppele kaasata lennundus alates 2012. aastast ELi heitkogustega kauplemise süsteemi. Meretranspordi valdkonnas võetud meetmetena võib nimetada meresõiduohutust käsitlevat paketti ja meretranspordi strateegiat aastani 2018³⁰.

Vastu on võetud ka uue rehvide märgistamise direktiivi ettepanek³¹ ja ettepanek võtta vastu määrus, mis käsitleb rehvide veeremismüra piirmäärasid, veeretakistusjõudu käsitlevaid nõudeid ja rehvirõhu hoiatussüsteeme³².

ELi transpordipoliitika väljatöötamisel on äärmiselt oluline võtta arvesse kõiki säästva arengu aspekte (nagu heited, müra, maakasutus ja bioloogiline mitmekesisus) ning lähtuda kõigi meetmete võtmisel inimeste ja kaupade säästva liikuvuse pikaajalisest visioonist, mis hõlmab

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm

²¹ Direktiiv 2009/28/EÜ (ELT L 140, 5.6.2009, lk 16).

²² Direktiiv 2009/30/EÜ (ELT L 140, 5.6.2009, lk 88).

²³ KOM(2008) 433, 8.7.2008.

²⁴ KOM(2008) 435, 8.7.2008.

²⁵ KOM(2008) 432, 8.7.2008.

²⁶ KOM(2008) 436, 8.7.2008.

²⁷ Määrus (EÜ) nr 443/2009 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 1).

²⁸ Direktiiv 2009/33/EÜ (ELT L 120, 15.5.2009, lk 5).

²⁹ KOM(2008) 886, 16.12.2008.

³⁰ KOM(2009) 8, 21.1.2009.

³¹ KOM(2008) 779, 13.11.2008.

³² KOM(2008) 316, 23.5.2008.

kogu transpordisüsteemi,³³ ning samuti põhimõttest, et ELi, liikmesriikide ja piirkondliku tasandi meetmed peaksid üksteist vastastikku täiendama.

Säästev tarbimine ja tootmine

Säästva tarbimise ja tootmise puhul on areng valdkonniti üsna erinev. Teatavat edu on saavutatud keskkonna seisundi halvenemise ja loodusvarade kasutamise ning majanduskasvu vahelise seose nõrgendamisel. Eelkõige energia tarbimisega seonduvates tarbimisharjumustes võib aga selgelt näha ebasoodsat arengut. Samal ajal tootmisviisides võib näha positiivseid märke.

Säästva tarbimise ja tootmise ning säästva tööstuspoliitika tegevuskava³⁴ aitab parandada toodete keskkonnatoimet, suurendada nõudlust paremini säästva arengu põhimõtetele vastavate toodete ja tootmistehnoloogia järele ning edendada innovatsiooni. Koos tegevuskavaga esitati ka ettepanekud ökodisaini direktiivi ja energiamärgistuse direktiivi uuestisõnastamiseks ning ökomärgise määruse ja keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemi (EMAS) määruse läbivaatamiseks³⁵. Pidades silmas jaemüüjate keskset rolli täidavad tarbija valikute mõjutamisel, on loodud foorum, mille eesmärk on vähendada jaemüügisektori ökoloogilist jalajälge ja tarbijaid paremini teavitada.

Keskkonnahoidlike riigihangete valdkonnas on olulisteks poliitilisteks algatusteks Energy Star'i energiamärgistuse määrus³⁶ ja teatis keskkonnahoidlike riigihangete kohta³⁷. Kõnealuses teatises tehakse liikmesriikidele ettepanek seada vabatahtlikult eesmärgiks saavutada 2010. aastaks keskkonnahoidlike riigihangete 50 % osakaal. Komisjoni talitused on kümne prioriteetse toodete ja teenuste rühma jaoks (nagu transport, toiduained, ehitus ja kontoriseadmed) välja töötanud keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid, mida liikmesriike on kutsutud heaks kiitma.

Jätkunud on mindud keskkonnatehnoloogia tegevuskava rakendamine ja ökoinnovatsiooni mõõtmise alane töö. Keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevate läbivaadatud suunistega nähakse ökoinnovatsiooni investeringutele ette lisatoetus, mis lubab suurendada abi osatähtsust 10 % võrra³⁸. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv³⁹ on keskse tähtsusega vahend, mis aitab liikuda säästva tootmise ja ökoinnovatsiooni poole ning mida edaspidi veelgi tõhustatakse tööstusheiteid käsitleva direktiivi ettepanekuga⁴⁰.

2008. aastal alustas tööd vastloodud Euroopa Kemikaaliamet ja hakati kohaldama ELi uut kemikaalimäärust REACH ning tööd. Jõustunud on ka uued kemikaalide klassifitseerimise, pakendamise ja märgistamise eeskirjad.

³³ Komisjoni teatis „Transpordi jätkusuutlik tulevik: kuidas kujundada integreeritud, tehnoloogiapõhist ja kasutajasõbralikku transpordisüsteemi”, KOM(2009) 279, 17.6.2009.

³⁴ KOM(2008) 397, 16.7.2008.

³⁵ Euroopa Parlament ja nõukogu on juba ökodisaini direktiivi ning ökomärgise määruse ja keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemi (EMAS) määruse suhtes kokkuleppele jõudnud.

³⁶ Määrus (EÜ) nr 106/2008 (ELT L 39, 13.2.2008, lk 1).

³⁷ KOM(2008) 400, 16.7.2008.

³⁸ ELT C 82, 1.4.2008, lk 1.

³⁹ http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/stationary/ippc/key_impl.htm

⁴⁰ KOM(2007) 844, 21.12.2007.

Loodusvarade kaitse ja haldamine

Kuigi vee ja õhu seisundi ja kasutuse osas on näha positiivset arengut, ohustab inimtegevus endiselt bioloogilist mitmekesisust ja loodust.

Üleilmne nõudlus loodusvarade järele kasvab kiiresti ja selle kasv jätkub rahvaarvu suurenemise tõttu, mis 2050. aastaks jõuab oletatavalt 9 miljardi elanikuni. Ökoloogilise jalajälje järgi mõõdetuna ületab see pikemas perspektiivis hinnanguliselt 30 % võrra meie planeedi ressursse⁴¹.

Bioloogiline mitmekesisus on kogu maailmas vähenemas ja praegu ei ole mingit märki selle suundumuse pöördumisest või aeglustumisest. On ebatõenäoline, et EL saavutab eesmärgi peatada 2010. aastaks bioloogilise mitmekesisuse vähenemine⁴². Euroopa kalavarusid on aastakümnete jooksul ülepüütud⁴³. Ökosüsteemi toimimisele põhjustatav iga-aastane kahju on hinnangute kohaselt 50 miljardit eurot ning 2050. aastaks kumuleerunud heaolu vähenemine moodustab hinnanguliselt 7 % SKPst⁴⁴.

Varasemate aastatega võrreldes on metsade ökosüsteemid ELis püsinud stabiilsena, kuid üha sagedamini ähvardavad ka neid ohud, näiteks tormid, põlengud, kahjurid ja muud kliimamuutusega kaasnevad kahjulikud mõjud. Mulla kvaliteet halveneb kliimamuutuse tõttu endiselt. Ökosüsteemi toimimisel on sellega seoses üldine tähtsus, kuna see aitab ka leevendada äärmuslikke ilmastikuolusid ja vähendada ilma mõju ning säilitada bioloogilist mitmekesisust.

ELi meetmete hulka selles valdkonnas kuulub ELi tooraineid käsitlev algatus⁴⁵, milles tehti ettepanek integreeritud strateegiaks, et käsitleda erinevaid probleeme, mis seonduvad toorainetega, sealhulgas teiste toorainetega, mida saaks ELis hankida ringlussevõtu suurendamise ja tõhustamisega. 2007. aasta novembris lõid ÜRO Keskkonnaprogramm (UNEP) ja komisjon loodusvarade säästva majandamise rahvusvahelise tööühma⁴⁶. Selleks et aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamisele, on koostatud uus seemnete ja paljundusmaterjali turustamist käsitlev õigusakt⁴⁷.

Läbivaadatud jäätmete raamdirektiiv⁴⁸ on oluliseks vaheastmeks, mis aitab ELil liikuda materjaliressursside parema haldamise ja suurema ressursitõhususe suunas. Selles selgitatakse peamisi mõisteid, nagu jäätmehierarhia, jäätmetekke vältimine ja olerusring. Direktiivis seatakse 2020. aastaks olulised jäätmete ringlussevõtu eesmärgid – kodumajapidamisjäätmete ringlussevõtt 50 % ning ehitus- ja lammutusjäätmete ringlussevõtt 70 % ulatuses.

⁴¹ WWF, Elava planeedi 2008. aasta aruanne.

⁴² EÜ bioloogilise mitmekesisuse tegevuskava rakendamise vahehindamine, KOM(2008) 864, 16.12.2008.

⁴³ Roheline raamat – Ühise kalanduspoliitika reform, KOM(2009) 163, 22.4.2009.

⁴⁴ „Ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse majanduslikud aspektid”, 2008. aasta vahearuanne ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni (CBD) osaliste üheksandale konverentsile (COP9); ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia vahehindamine (KOM(2008) 864); keskkonnapoliitika läbivaatamise rühma (EPRG) 2009. aastal avaldatav dokument.

⁴⁵ KOM(2008) 699, 4.11.2008.

⁴⁶ www.unep.fr/scp/rpanel/

⁴⁷ http://ec.europa.eu/food/plant/propagation/conservation_varieties/index_en.htm

⁴⁸ Direktiiv 2008/98/EÜ (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

Liikmesriigid on võtnud lindude direktiivi ja elupaikade direktiivi rakendamisel konkreetseid meetmeid bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Ometi Natura 2000 võrgustiku lõplik valmimine ning liikide ja elupaikade asjakohane haldamine viibib.

Veemajanduse peamisteks meetmeteks on vee raamdirektiivi ning veepuudust ja põuda käsitleva ühenduse poliitika rakendamise jätkamine⁴⁹. Direktiivi eesmärgi saavutamine, milleks on jõuda 2015. aastaks kogu vee hea keskkonnaseisundini, on oluliseks väljakutseks, sest on tuvastatud, et kui meetmeid ei võeta, ei suudeta enamiku ELi veekogude puhul direktiivi eesmärgi täita. Vee raamdirektiivi on täiendatud direktiiviga, milles kehtestatakse keskkonnakvaliteedi standardid mitmetele prioriteetsetele kemikaalidele⁵⁰.

2007. aasta oktoobris algatatud integreeritud merenduspoliitika on ühine raamistik kõigile ELi merenduspoliitika küsimustele ja sellega nähakse ette valdkonnaülesed vahendid, et merekeskkonna (ookeanid, mered ja rannikualad) kasutamine oleks tõepoolest säästva arengu põhimõtetega kookõlas. Olulisi edusamme on tehtud valdkondlikes merenduspoliitika algatustes⁵¹. Põhja-Jäämere, Läänemere ja Vahemere basseini strateegiates käsitletakse iga nimetatud veekoguga seonduvaid spetsiifilisi probleeme.

Rohelises raamatus ühise kalanduspoliitika reformi kohta⁵² kirjeldatakse Euroopa kalanduse olukorda ja analüüsitakse kehtivat kalanduspoliitikat. Sellega algatatakse ja õhutatatakse avalikku arutelu selle üle, kuidas tagada kalanduse pikaajaline jätkusuutlikkus ja elujõulisus.

Tervishoid

Tervishoiu üldine areng ELis on valdkonniti küllaltki erinev. Eluaastate arv, mille jooksul keskmine eurooplane säilitab hea tervise, kasvab aeglaselt, kuid püsivalt. Tervishoiu paranemist näitab langus kroonilistest haigustest ja enesetappudest põhjustatud suremuses. Samuti leiab vähemal arvul aset raskeid tööõnnetusi. Samal ajal peitub suurem oht õhusaastes ja suuremas mürgiste kemikaalide tootmises ning tekivad uued probleemid.

2007. aasta oktoobris vastu võetud ELi tervishoiustrateegia⁵³ annab tervikliku lähenemisviisi edasiminekule ja jätkusuutlikkuse saavutamiseks ELi kodanike elus.

Head tervist edendavate, tervisest tulenevat ebavõrdsust vähendavate ja terviseohtude vastast kaitset parandavate meetmete raames on tehtud tööd raskete ja krooniliste haiguste valdkonnas, nagu vähk ja harva esinevad haigused. Mitmetes poliitikaalgatustes keskenduti vaimsele tervisele, alkoholismile, ülekaalulisusele ja suitsetamisele ning HIVi/AIDSi vastasele võitlusele. Euroopa Ühenduse tervishoiunäitajad⁵⁴ pakuvad teavet tervisliku seisundi, sealhulgas tervena elatud aastate näitaja, aga ka elustiiliga seotud tervist mõjutavate tegurite ja keskkonnasaaste kohta.

⁴⁹ KOM(2007) 414, 18.7.2007, http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm.

⁵⁰ Direktiiv 2008/105/EÜ (ELT L 384, 24.12.2008, lk 84).

⁵¹ Merestrategia raamdirektiiv (direktiiv 2008/56/EÜ, ELT L 164, 25.6.2008, lk 19), Euroopa mere- ja merendusuringute strateegia (KOM(2008) 534, 3.9.2008), ühine piirideta meretranspordiruum (KOM(2009) 10, 21.1.2009), avamere tuuleenergiat käsitlev teatis (KOM(2008) 768, 13.11.2008), valge raamat kliimamuutustega kohanemise kohta (KOM(2009) 147, 1.4.2009) ning laevade lammutamistavade strateegia (KOM(2008) 767, 19.11.2008).

⁵² KOM(2009) 163, 22.4.2009, <http://ec.europa.eu/fisheries/reform/>

⁵³ KOM(2007) 630, 23.10.2007.

⁵⁴ http://ec.europa.eu/health/ph_information/dissemination/echi/echi_en.htm

Euroopa Parlament ja nõukogu on kokku leppinud uues õigusraamistikus pestitsiidide säästva kasutamise kohta⁵⁵. See on keskkonnakaitse ja ohutuse seisukohast oluline samm paremuse poole. Praegu tegeletakse kehtiva ühenduse taimetervise korra hindamise ja ajakohastamisega⁵⁶.

Uus ELi söödalisanõude loataotluste kord⁵⁷ on üks liikumapanevaid jõudusid innovatsiooni toetamisel söödasektoris ja söödaväärinduse paranemisel. Uue loomatervishoiustrateegia rakendamise tegevuskava⁵⁸ sisaldab mitmeid algatusi loomade ja inimeste tervishoiunõude kõrge taseme püsivaks säilitamiseks. Edasi on mindud loomakaitse ja loomade heaoluga seonduva tööga.

Komisjon annab oma panuse tervise paranemisse ka ELi rahastatavate teadusuuringute ja uudsete e-tervishoiuteenuste kaudu, edendades näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist Euroopa tervishoiusüsteemides.

2009. aastal käivitas komisjon noortele suunatud tervisealgatuse, mille eesmärk on parandada noorte tervist ja heaolu. Komisjon on jätkanud ka koostööd Maailma Terviseorganisatsiooniga (WHO) sellistes küsimustes nagu kliimamuutus, siseruumide õhukvaliteet, tubakatoodete tarbimise piiramine ja vigastuste vältimine.

Sotsiaalne kaasatus, demograafia ja ränne

Nii töötute leibkondade arv, sissetulekute ebavõrdsus kui ka pikaajaline töötus on vähenenud, kuid töötavate vaeste arv ja üldine vaesuse oht ei ole muutunud. Eesmärk jõuda 2010. aastaks vähemalt poolte vanemaeliste töötajate tööhõiveni tõenäoliselt küll saavutatakse, kuid eesmärgi tõsta keskmise pensioniea tõstmine 2010. aastaks 65 eluaastani tõenäoliselt mitte. Demograafilised suundumused osutavad sellele, et EL 27 tööeline elanikkond hakkab 2013. aastaks vähenema, kahanedes 2050. aastaks umbes 39 miljoni inimese võrra (12 %) võrreldes 2008. aastaga⁵⁹.

Oluliseks väljakutseks on jäänud Euroopa demograafilise potentsiaali maksimaalne ära kasutamine – tööhõivemäärade ja tööviljakuse tõstmine ning sisseandajate parem integreerimine. Täiendavaid jõupingutusi on vaja teha võitluses sisseandajate diskrimineerimise vastu.

Poliitiliste edusammudena võib nimetada komisjoni 2008. aasta oktoobri soovitusel tööturult tõrjutud isikute aktiivse kaasamise kohta. Liikmesriikide poolt sotsiaalse kaasatuse ja sotsiaalkaitse valdkonnas elluviidavaid reforme on edendatud avatud koordineerimise meetod raames. ELi struktuurifondidest toetatakse liikmesriike nende jõupingutustes vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks. Ajavahemikul 2007–2013 eraldatakse selleks 10 miljardit eurot.

2008. aastal avaldati koostöös Euroopa demograafiafoorumiga teine demograafiaaruanne⁶⁰. Loodi Euroopa Perede Liit ja uus valitsuste demograafiaküsimuste nõuanderühm.

⁵⁵ <http://ec.europa.eu/environment/ppps/home.htm>

⁵⁶ http://ec.europa.eu/food/plant/strategy/index_en.htm

⁵⁷ http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/comm_register_feed_additives_1831-03.pdf

⁵⁸ http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/actionplan_en.htm

⁵⁹ Allikas: Eurostat.

⁶⁰ SEK (2008)2911, 21.11.2008.

Komisjoni 2009. aasta aruandes rahvastiku vananemise mõju kohta⁶¹ vaadeldakse sügavuti vananeva elanikkonna pikaajalist mõju majandusele ja eelarvele kuni 2060. aastani.

Osana infoühiskonnas väärikalt vananemise tegevuskavast on vastu võetud intelligentset elukeskkonda käsitlev teadusuuringute tegevusprogramm⁶². Nimetatud programmi jaoks on eraldatud umbes 150 miljonit eurot.

Rände valdkonnas teeb EL tööd ka selle nimel, et parandada rändevoogude juhtimist, koordineerida liikmesriikide integratsioonipoliitikat ja võidelda ebaseadusliku rände vastu. Seadusliku rände poliitika kava rakendamise raames on esitatud õigusaktide ettepanekud, millega ühtlustatakse teatavatesse kategooriatesse kuuluvate kolmandate riikide kodanike riiki lubamise menetlusi, kriteeriume ja õigusi⁶³. Kõrge kvalifikatsiooniga sisseändajatele mõeldud ELi sinine kaart on saanud reaalsuseks⁶⁴. Võitlust ebaseadusliku rände vastu on tõhustatud seeläbi, et vastu on võetud tagasisaatmisdirektiiv ja direktiiv, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavad karistused⁶⁵.

Poliitikakujundajate ja erialaspetsialistide jaoks on välja antud integratsiooniteemalised käsiraamatud ning loodud on integratsiooni käsitlev universaalteenistus pakkuva Euroopa veebisait⁶⁶ ja Euroopa integratsioonifoorum. Liikmesriikide jõupingutusi toetatakse Euroopa integratsioonifondist, mille eelarve ajavahemikus 2007–2013 on 825 miljonit eurot.

Komisjoni teatis „Euroopa ühine sisseändepoliitika”⁶⁷ ning Euroopa sisseände- ja varjupaigapakt⁶⁸ valmistasid ette pinnast tulevasele ühtsele lähenemisviisile. Ka Euroopa Ülemkogu on omalt poolt otsustanud hakata alates 2010. aasta juunist pidama iga-aastast arutelu sisseände- ja varjupaigapoliitika üle.

Üleilmne vaesus ja säästva arengu alased väljakutsed.

ELil õnnestus ametliku arenguabi voogusid pärast 2007. aasta langustendentsi 2008. aastal uuesti suurendada. Sellele vaatamata tunduvad väljavaated järgnevatel aastatel üsnagi problemaatilised, sest paljud liikmesriigid on veel kaugel oma individuaalsete 2010. aasta sihtide saavutamisest⁶⁹. Enamik ülejäänud kaubanduse üleilmastumist, säästva arengu rahastamist ja üleilmsete ressursside haldamist kajastavaid näitajaid on muutunud positiivses suunas.

Kolmandate riikide partnerite kaasamine on üleilmsete säästva arengu probleemide lahendamiseks hädavajalik. EL teeb kolmandate riikide ja piirkondadega jätkuvalt koostööd nii kahepoolset kui ka mitmepoolsete suhete raames, näiteks G8, ÜRO säästva arengu komisjoni, ÜRO Keskkonnaprogrammi ja muude ÜRO asjaomaste organite ning OECD kaudu. 2009. aasta mais toimunud säästva arengu komisjoni kohtumisel jõuti kokkuleppele, et

⁶¹ KOM(2009)180, 29.4.2009–
http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article14761_en.htm

⁶² Otsus (EÜ) nr 742/2008 (ELT L 201, 30.7.2008, lk 49).

⁶³ Direktiiv 2009/50/EÜ (ELT L 155, 18.6.2009, lk 17), KOM(2007) 638, 23.10.2007.

⁶⁴ Direktiiv 2009/50/EÜ (ELT L 155, 18.6.2009, lk 17).

⁶⁵ Direktiiv 2009/52/EÜ (ELT L 168, 30.6.2009, lk 24).

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/index.cfm>

⁶⁷ KOM(2008) 359, 17.6.2008.

⁶⁸ Nõukogu dokument 13440/08; komisjoni teatis KOM(2009) 266, 10.6.2009.

⁶⁹ KOM(2009) 160, 8.4.2009.

pikaajalise toiduga kindlustatuse saavutamiseks on vaja uut poliitikat, milles võetakse arvesse keskkonnaprobleeme, nagu nõudlus vee järele põllumajanduses, metsade hävitamine, mulla seisundi halvenemine ja vajadus kohaneda kliimamuutusega, kasutades seejuures teaduslikke lähenemisviise ja kohalikke teadmisi.

Paljude riikidega, eelkõige Brasiilia, Hiina, India, Venemaa, Mehhiko ja Lõuna-Aafrika Vabariigiga on alustatud kõrgetasemelist dialoogi keskkonna teemal. Sellist dialoogi juba peetakse Austraalia, Kanada, Jaapani ja Ameerika Ühendriikidega. Mitme riigiga, nagu India ja Hiina, on välja töötatud laiemad koostööraamistikud. Lisaks on kokku lepitud kliimamuutusi käsitlevates ühisdeklaratsioonides Kariibi mere piirkonna foorumi, Vaikse ookeani saarte foorumi ja Aafrika Liiduga ning alla on kirjutatud AKV riikide ja ELi ühisdeklaratsioonile.

Säästva arengu eesmärged edendab ka dialoog ja koostöö Euroopa naabruspoliitika partneritega. Sellega seoses on tihendatud Vahemere Liidu, Musta mere sünergia algatuse ja idapartnerluse raames tehtavat piirkondlikku koostööd.

Arengukoostöö valdkonnas võib säästva arengu eesmärkidele kaasa aitavate algatustena nimetada komisjoni teatist arengumaades katastroofiohu vähendamise toetamist käsitleva ELi strateegia kohta,⁷⁰ rahvusvahelist teadus- ja tehnoloogiakoostööd käsitlevat Euroopa strateegilist raamistikku,⁷¹ komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb keskkonnaaspektide paremat integreerimist arengukoostöösse⁷² ning metsaõigusnormide täitmise järelevalve, metsahalduse ja puidukaubanduse (FLEGT) algatuse raames sõlmitud kokkuleppeid. Kõnealuste kokkulepete hulka kuulub näiteks vabatahtlik partnerlusleping Kongo Vabariigiga ja mitmete teiste riikidega peetavad läbirääkimised.

Haridus ja koolitus

Kesiste haridusalaste saavutuste domineerimine on kõigis vanuserühmades vähenenud. Siiski ei toimu elukestvas õppes osalevate inimeste arvu suurenemine ja kooli pooleli jätjate arvu vähenemine piisavalt kiiresti, et vastavaid eesmärged täita.

Haridus ja koolitus loovad säästva arengu jaoks esmatähtsa aluse. Komisjon õhutab liikmesriike tegema jõupingutusi strateegilisemate lähenemisviiside väljatöötamiseks teadmiste ja heade tavade jagamise valdkonnas, et stimuleerida haridust ja säästvat arengut. Hariduse ja säästvat arengu tähtsust rõhutatakse komisjoni ülevaates uuenduslikest tavadest liikmesriikides ja EMP riikides⁷³.

Komisjoni teatistes „Ajakohastatud strateegiline raamistik üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal”⁷⁴ antakse suuniseid 2020. aastani Euroopa tasandil selles valdkonnas tehtavaks koostööks. Elukestva õppe programm (2007–2013) on peamine vahend haridus- ja koolitussüsteemide rolli arendamiseks.

⁷⁰ KOM(2009) 84, 23.2.2009.

⁷¹ KOM(2008) 588, 24.9.2008.

⁷² SEK(2009) 555, 21.4.2009.

⁷³ http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/sustdev_en.pdf

⁷⁴ KOM(2008) 865, 16.12.2008; heaks kiidetud Euroopa Ülemkogu 12. mai 2009. aasta järeldustega.

Teadus- ja arendustegevus

Eurostati andmete kohaselt vähenes teadus- ja arendustegevusele tehtud riigisiseste kogukulutuste osakaal SKPs 2000. aasta ja 2007. aasta vahel 1,85 %-lt 1,83 %-le. See näitaja osutab eemaldumisele ELi eesmärgist jõuda 2010. aastaks 3 %-ni.

Teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammi (2007–2013) üheks põhieesmärgiks on anda panus säästvasse arengusse. 2007. ja 2008. aastal eraldati teadusala koostöö kogueelarvest umbes 44 % säästva arenguga seonduvatele projektidele. Kaks teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmenda raamprogrammi raames loodud ühist tehnoloogiaalgatust, ühissetevõtte Clean Sky ning Kütuseelementide ja Vesiniku Valdkonna Ühissetevõtte, on samuti seotud säästva arenguga. ELi kogupanus on 1,3 miljardit eurot. Lisaks tegi komisjon Euroopa majanduse elavdamise kavast ettepaneku luua kolm olulist avaliku ja erasektori partnerlust, mis koonduksid säästva arengu kolme põhiteema ümber: energiasäästlikud autod, energiatõhusad ehitised ja tuleviku tehased. Komisjon püüab anda endast parima, et säästva arengu eesmärgid järgitaks kogu Euroopa teadusruumis. Järgmine väljakutse on jätkata neile esimestele paljulubavatele sammudele toetudes tööd, et suurendada teadusuuringute panust säästvasse arengusse.

Rahastamine ja majandushoovad

Ühtekuuluvuspoliitika raames investeerib EL meetmetesse, millega edendatakse säästvat arengut, integreerides säästva arengu algatused riiklikesse ja piirkondlikesse strateegiatesse. 2007.–2013. aasta programmitöö perioodil on selle poliitikavaldkonna raames jätkuvalt toetatud peamiste probleemide ja valdkondadevaheliste küsimuste käsitlemist. Näiteks kulutatakse 2007.–2013. aastal 105 miljardit eurot ehk 30 % ühtekuuluvuspoliitika jaoks eraldatud 347 miljardi euro suurustest koguvahenditest keskkonna peale. Ühtekuuluvuspoliitikaga edendatakse ka selliste poliitikamehhanismide väljatöötamist nagu programmitööl põhinev lähenemisviis ja mitmetasandiline haldamine, mis toetavad säästvat arengut programmitöö haldamise struktuurides ja ergutavad piirkondi järgima säästva arengu põhimõtteid.

Siiski on veel ruumi ELi säästva arengu strateegia eesmärkide ja põhimõtete täiendavaks integreerimiseks ühtekuuluvuspoliitikasse, mis võimaldaks seda kasutada toimetulekuks uute ELi säästva arengu probleemidega, nagu demograafilised muutused ja kliimamuutus. Ühtekuuluvuspoliitika võib aidata nii probleeme leevendada (eelkõige vähem CO₂-heiteid tekitavale majandusele ülemineku kaudu) kui ka nendega kohaneda.

Komisjon on tegelenud ka sellega, et kaasata keskkonnale kahjulike toetuste järkjärguline kaotamine oma eri valdkondade poliitikasse, näiteks kalanduspoliitika reformi abil ja osana ühise põllumajanduspoliitika läbivaatamisest.

Samuti on komisjon vastu võtnud uued keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad suunised,⁷⁵ millega luuakse tasakaal suurema keskkonnakasu saavutamise ja minimaalse konkurentsi moonutamise vahel, aidates liikmesriikidel seega võtta kasutusele õigeid poliitikavahendeid ja rahastada ökoinnovatsiooni.

⁷⁵ ELT C 82, 1.4.2008, lk 1.

2007. aasta rohelise raamatuga „Turupõhised vahendid keskkonnapoliitikas ja sellega seotud valdkondades” algatatud avalik arutelu näitas, et turupõhiste vahendite ulatuslikuma kasutamise vastu tuntakse märkimisväärset huvi⁷⁶.

4. SÄÄSTVA ARENGU TULEVIKUVÄLJAVAATED

ELi säästva arengu strateegia rakendamise algusest on möödunud kolm aastat ning seega on praegu sobiv aeg mõelda, millised võiksid olla selle strateegia tulevikuväljavaated.

ELi tasandil edendatakse ja jälgitakse säästvat arengut peamiselt igas asjaomases ELi poliitikavaldkonnas eraldi ning ELi säästva arengu strateegia ise täidab kesket rolli säästva arengu eesmärgi edendamisel tervikuna. ELi säästva arengu strateegia on olnud väga oluline riikliku ja piirkondliku tasandi säästva arengu strateegiate väljatöötamisel. Praeguseks on peaaegu kõik ELi liikmesriigid vastu võtnud oma riiklikud säästva arengu strateegiad, mis on kooskõlas rahvusvaheliselt soovitatud parimate tavadega⁷⁷. Regioonide Komitee poolt tellitud hiljuti avaldatud uuringus⁷⁸ on esitatud kõnealuste riiklike strateegiate üksikasjalik analüüs.

Mitmed sidusrühmad ei ole mõistnud, miks eksisteerivad ELi tasandil mitmed prioriteetsed valdkondadevahelised strateegiad, nagu Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegia ja ELi säästva arengu strateegia. Valdkondadevahelistest strateegiatest võib tuua teisigi näiteid, nagu kliima- ja energiapakett ning integreeritud merenduspoliitika. Lissaboni strateegia kujutab endast dünaamilist strateegiat, milles on arvesse võetud ka säästvat arengut (kliimamuutust, energeetikat ning rahalist ja sotsiaalset jätkusuutlikkust). ELi säästva arengu strateegia on pikaajaline strateegia, mis loob hea raamistiku pikaajalisi üldisi arengusuundasid käsitlevatele suunistele ja aruannetele ning edendab käsitlemist kaugemale tulevikku suunatud nägemust säästvast arengust, kuid samal ajal nõuab see ka lühiajalisi poliitilisi meetmeid. Valdkondadevaheliste strateegiate erinevaid rolle arvestades ei tundu nende ühendamine siiski teostatav. Säästva arengu strateegia ja Lissaboni strateegia teineteist täiendavale iseloomule osutatakse uuendatud ELi säästva arengu strateegias⁷⁹. Sellele vaatamata võib olla vaja veel selgitada, milline on ELi säästva arengu strateegia roll võrreldes teiste ELi strateegiatega, ning ELi säästva arengu strateegiat vajadusel ühtlustada.

Eelöeldut silmas pidades võiks seoses strateegia järelevalvega kaaluda järgimisi punkte:

- (1) Suurem koostoime 2010. aastal läbi vaadatava Lissaboni majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga ja ELi muude valdkondadevaheliste strateegiatega. Samuti võiks mõlema strateegiaga kaetud poliitikavaldkondade ja nende järelemeetmete vahel toimuda parem koordineerimine ja need võiksid olla paremini omavahel seotud.

⁷⁶ SEK(2009) 53, 16.1.2009.

http://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/analyse_doc.pdf

⁷⁷ Riikide säästva arengu strateegia koordinaatorid on vahelülits ELi säästva arengu strateegia ja riiklike säästva arengu strateegiate vahel. Euroopa säästva arengu võrgustik (ESDN) hõlbustab heade tavade ja kogemuste vahetamist liikmesriikidega. Riiklike säästva arengu strateegiate kohta saab teavet ESDNi veebisaidilt: <http://www.sd-network.eu/?k=country%20profiles>

⁷⁸ „Piirkondlike ja kohalike omavalitsuste panus säästva arengu strateegiasse”, Regioonide Komitee, 2009 (autor: RIMAS).

⁷⁹ Euroopa Liidu Ülemkogu dokument nr 19117/06, 9.6.2006.

- (2) Säästva arengu strateegiat võiks täiendavalt ühtlustada. Alternatiivina võiks koondada tähelepanu strateegia mitmeid eri valdkondi hõlmavale laadile, nii et see pakuks üldist raamistikku poliitikakujundamisele kooskõlas 2006. aastal avaldatud juhtpõhimõtetega.
- (3) Strateegia võiks hõlbustada liikmesriikides rakendatavate uuenduslike lähenemisviisidega seonduvate parimate tavade vahetamist.
- (4) Strateegia tõhusama järelevalve ja täitmise tagamiseks liikmesriikides võiks Lissaboni strateegia raames kasutatavaid mehhanisme kasutada ka ELi säästva arengu strateegia rakendamise järelevalveks. Need mehhanismid hõlmaksid ühiselt kindlaksmääratud eesmärke, mõõtevaheneid (näitajad, suunised), võrdlusanalüüsi (liikmesriikide tulemuste võrdlemine) ning eeskujude võtmist, et jäljendada parimaid tavasid ja täiustada neid veelgi. Kindlaks võiks määrata mõlemat strateegiat toetavad meetmed, millel on selgelt positiivne mõju majanduskasvule, töökohtade loomisele ja keskkonnale. Üks keskne teema võiks olla säästva arengu strateegia kaasamine ökoinnovatsiooni, ressursitõhususse ja loodussäästlikku majanduskasvu.
- (5) Säästva arengu strateegia järelevalve põhineb säästva arengu näitajatel, mida kooskõlastab Eurostat. Säästva arengu näitajad moodustavad ulatusliku järelevalvevahendi, kuigi mõned olulised näitajad on vaja veel välja töötada. Säästva arengu näitajate ja säästva arengu väljakutseid käsitleva põhiteabe täiendamiseks uurib komisjon võimalust töötada välja säästva arengu tulemustabel.
- (6) Esile on kerkimas uued säästva arengu väljakutsed, mida praegu ei ole ELi säästva arengu strateegias käsitletud või on käsitletud üksnes põgusalt. Sellisteks väljakutseteks on näiteks energiajulgeolek, kohanemine kliimamuutusega,⁸⁰ toiduga kindlustatus, maakasutus, riigi rahanduse jätkusuutlikkus ja säästva arengu välismõõde. Välismõõdme puhul peaksid prioriteetseteks valdkondadeks jääma kliimamuutused ja energeetika ning aastatuhande arengueesmärkide saavutamine.

Eeskätt võiks strateegia keskenduda ELi pikaajalistele eesmärkidele keskse tähtsusega valdkondades, näiteks:

- aidata kaasa kiirele üleminekule vähem CO₂-heiteid tekitavale ja vähe sisendeid kasutavale majandusele, mis põhineb energia- ja ressursitõhusal tehnoloogial ja säästval transpordil, ning edendada säästvat tarbimiskäitumist;
- suurendada keskkonnakaitse valdkonnas jõupingutusi, mis on suunatud bioloogilise mitmekesisuse, vee ja muude loodusvarade kaitsele. Tõendid näitavad, et bioloogilise mitmekesisuse hävitamine jätkub murettekitava kiirusega. Ökosüsteemide kahjustumine mitte ainult ei halvenda meie ja tulevaste põlvkondade elukvaliteeti, vaid takistab ka pikaajalist jätkusuutlikku majandusarengut;

⁸⁰ KOM(2009) 147, 1.4.2009.

- edendada sotsiaalset kaasatust. Meie ühiskonna kõige haavatavamatel liikmetel on oht kannatada majanduskriisi tõttu kõige rohkem ja kriisi tagajärjed võivad neile tagantjärele kõige kauem mõju avaldada, kui ei nähta ette tõhusaid meetmeid selle vältimiseks;
- tugevdada säästva arengu rahvusvahelist mõõdet ja suurendada jõupingutusi, et võidelda maailmas esineva vaesuse vastu.

5. KOKKUVÕTE

Käesolevas teatises tehakse kokkuvõtte edusammudest ELi säästva arengu strateegiaga hõlmatud poliitikavaldkondades ning see pakub mõtlemisainet ja annab panuse säästva arengu üle peetavasse arutellu. Esitatud ülevaates rõhutatakse asjaolu, et vaatamata märkimisväärsetele jõupingutustele, mis on tehtud säästva arengu meetmete kaasamiseks peamistesse ELi poliitikavaldkondadesse, ei ole mittersäästvad suundumused siiski kuhugi kadunud ning ELil on vaja oma jõupingutusi veelgi tõhustada. Nagu osutab ka kliimamuutuse näide, toob varajane meetmete võtmine väiksemate kuludega ja kiiremini kasu.

Tuleks märkida, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel on kavas koostada 2009. aasta sügiseks ettevalmistav arvamus ELi säästva arengu strateegia tuleviku kohta, mis võiks anda arutelusse täiendava panuse.

Kõnealuseid ja muid kaalutlusi, samuti sidusrühmade arvamusi võetakse arvesse tulevikus vastuvõetavas otsuses selle kohta, kas alata ELi säästva arengu strateegia põhjalik läbivaatamine, nagu see 2006. aastal algselt kavas oli. Sellise läbivaatamise alusel saaks ELi säästva arengu strateegiat täiendavalt ühtlustada, määratleda selgemalt selle roll ELi poliitika kujundamises, koondada tähelepanu valdkondadele, kus edusammudest on kõige suurem puudus, ning parandada strateegia haldamist.